

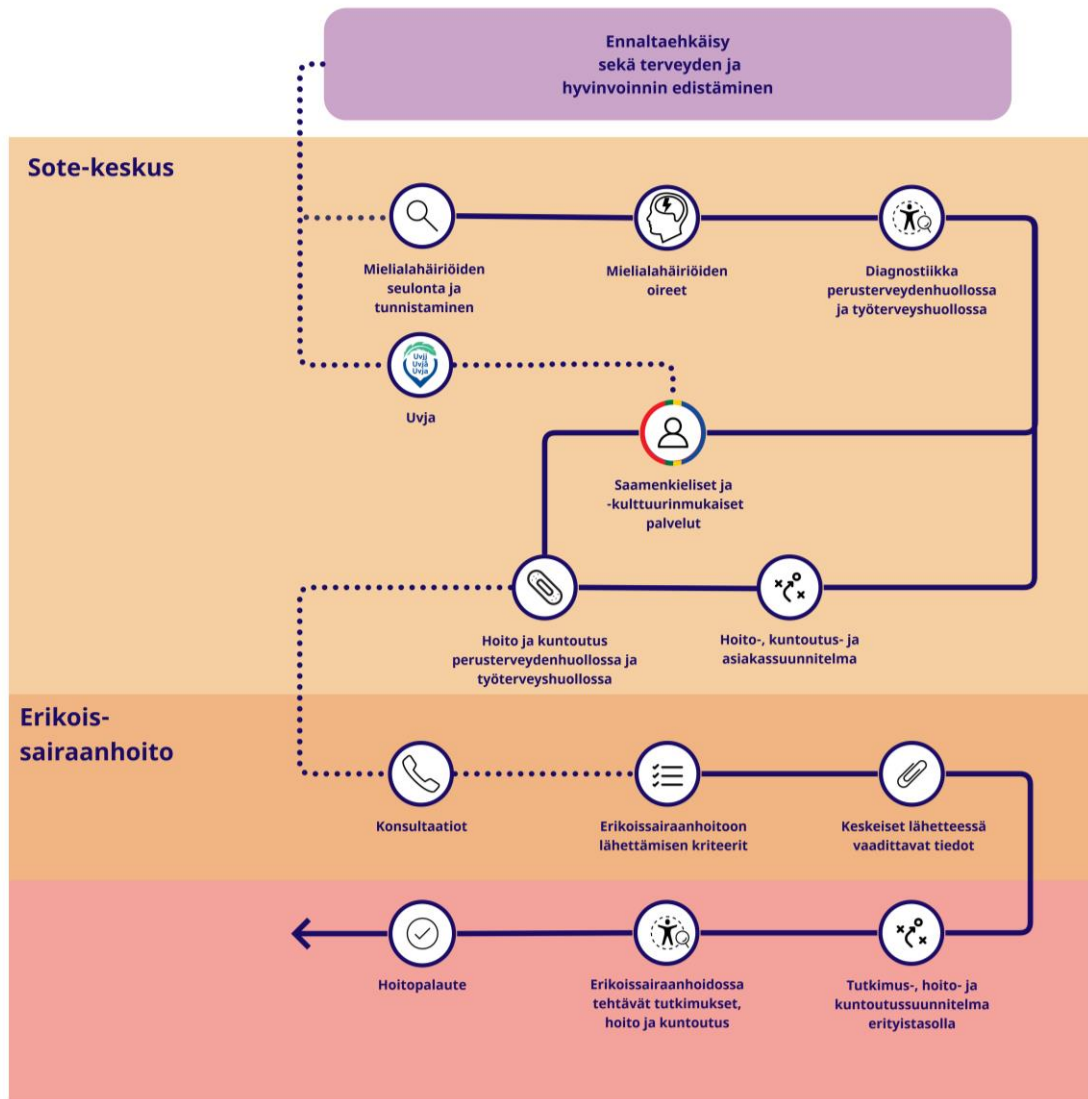
Mielialahäiriöiden palvelu- ja hoitoketju

Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

Lapin hyvinvointialue
Lapin hyvinvointialue
Lapin hyvinvointialue
Lapin hyvinvointialue

Palvelupolun tavoite ja kohderyhmä

Palvelupolun tavoitteena asiakkaan näkökulmasta on:

- Ennaltaehkäisyn vahvistaminen ja näkyväksi tekeminen
- Asiakaslähtöisyyden, kuulluksi tulemisen ja jatkuvuuden parantaminen
- Palveluiden löydettävyyden parantaminen ja selkeä eteneminen
- Tietoisuuden lisääminen palveluista huomioiden myös järjestöjen palvelut ja itsehoito-ohjelmat
- Saamen kielen- ja kulttuurin mukaisten palveluiden kuvaaminen

Palveluketjun tavoitteena ammattilaisen näkökulmasta on:

- Palveluiden selkeyttäminen ja yhdenvertaisuuden huomioiminen
- Palveluiden kuvaaminen huomioiden myös monikanavaiset palvelut
- Konsultaatiopalveluiden kehittäminen
- Monialaisen yhteistyön kehittäminen
- Ammattilaisten tietoisuuden lisääminen palveluista, mukaan lukien järjestöt
- Tarkoituksenmukainen resurssien käyttö
- Kulttuurisensitiivisyyden huomioiminen

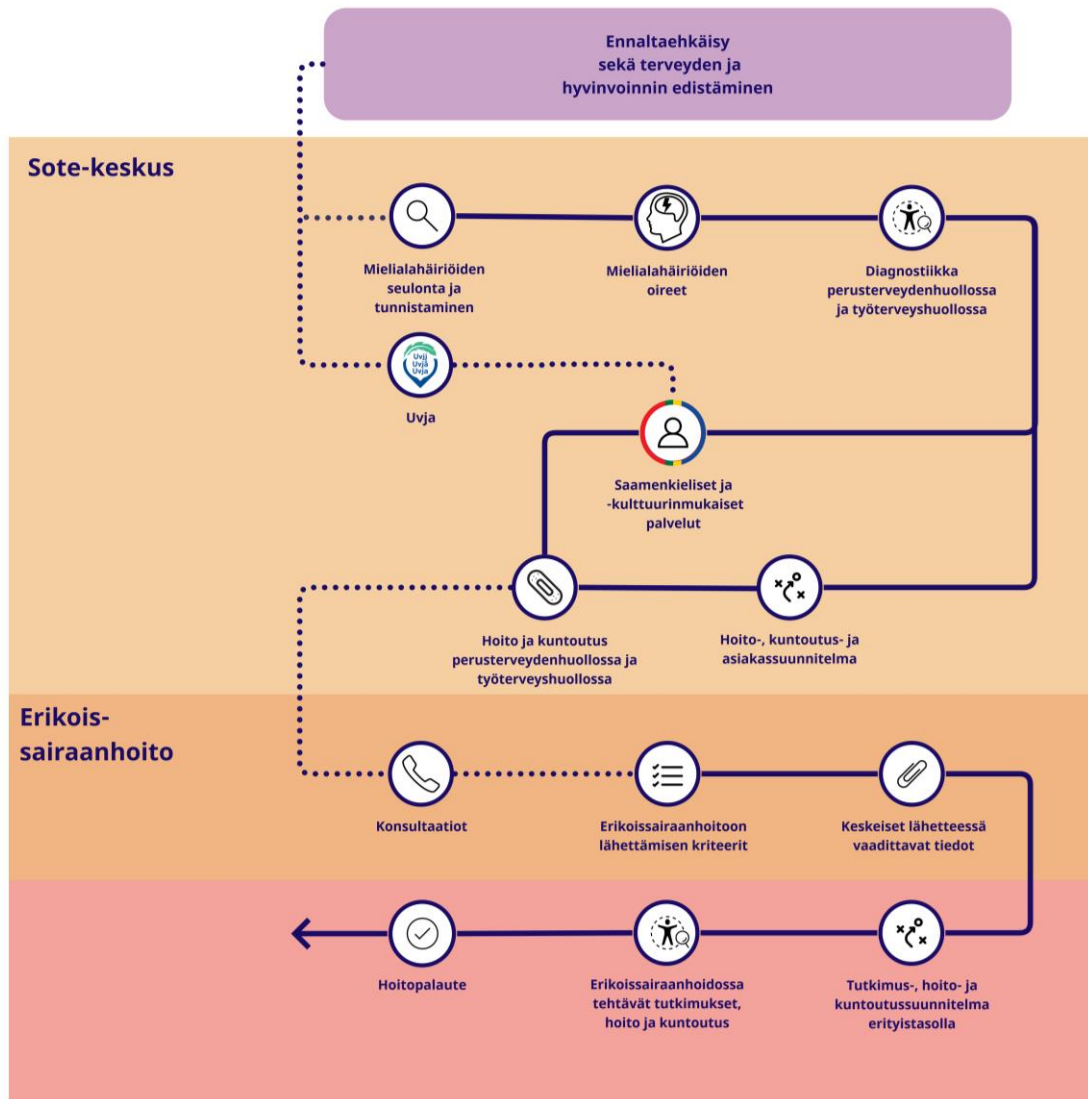
Palveluketjutyön kohderyhmänä ovat mielialahäiriöpotilaiden hoitoon ja kuntoutukseen osallistuvat sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset esimerkiksi perusterveydenhuollossa, työterveyshuollossa, sosiaalipalveluissa ja psykiatrisessa erikoissairaanhoidossa.

Tavoite ja
kohderyhmä
Työryhmä
Arviointi

Perusterveydenhuollon
yhteystiedot

Kelan palvelut
Työeläkelaitos
jne

3. sektori

Tavoite ja kohderyhmä
Työryhmä
Arviointi

Perusterveydenhuollon yhteystiedot

Kelan palvelut
Työeläkelaitos
jne

3. sektori

Työryhmä

Kuntien edustajat

Inari:

Jani Härkönen, Outi Liisanantti, Antero Taikina-aho

Kittilä:

Anne Jylhä

Kolari:

Sirpa Kangas

Pelkosenniemi ja Savukoski:

Marika Kariniemi

Pello:

Sari Särkelä

Posio:

Salme Vaarala, Sari Ylisirniö

Rovaniemi:

Elisa Kuoksa, Jonna Lindholm

Salla:

Anniina Tolppanen-Olsen

Sodankylä:

Piia Junttila, Hanna Luusua

Utsjoki:

Heidi Eriksen

Lapin keskussairaala

Lasten- ja nuorisopsykiatria:

Sari Iltanen

Aikuispsykiatria:

Antti Alaräisänen, Jonna Leppiaho, Heidi Määttä, Tanja Sälevä, Sirkku Valve

Perusterveydenhuollon yksikkö:

Miia Palo, Meiju Salmela

Järjestöt:

Terhi Savilahti, Saija Himanka

Kela:

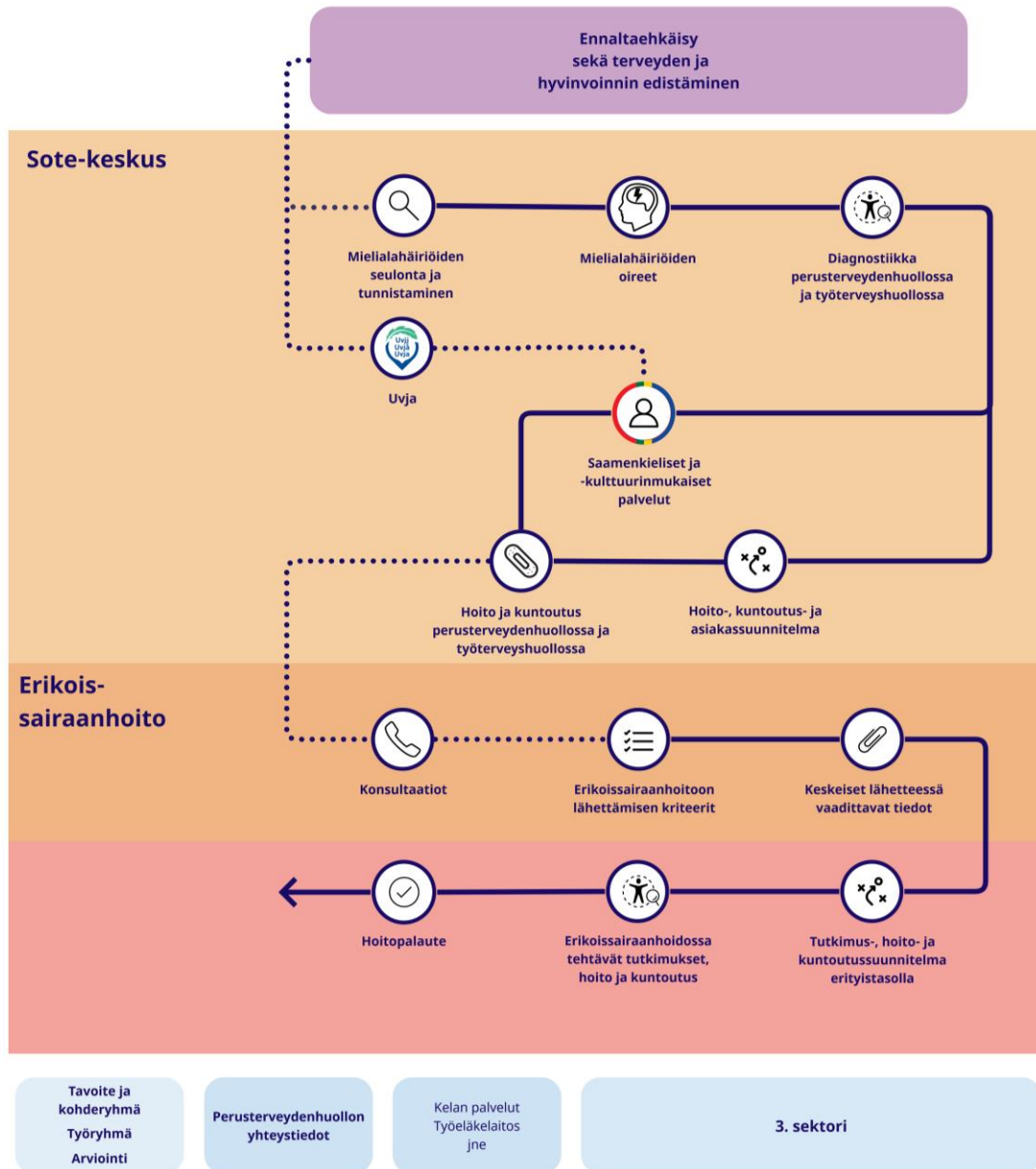
Marjo Lukkarila

Työterveyshuolto:

Kirsi Keskimölä

Kehittäjäasiakkaat:

Krista Ananin, Katariina Ekholm, Eija Peteri

Arviointi

Tämä palveluketju on laadittu alueellisessa työryhmässä, jossa on moniammatillinen asiantuntijaedustus LSHP:n alueen eri organisaatioista ja myös palveluiden käyttäjien edustus.

Palveluketju sisältää linkkejä valtakunnallisiin, alueellisiin ja organisaatioiden paikallisiin tietolähteisiin.

Palveluketjua ylläpitää palvelupolkutyöryhmä vuotuisten yhteistyöpalavereiden avulla ja arvioi palveluketjun vaikuttavuutta ja samalla myös päivitystarvetta.

Arvioinnin kohteena ovat:

- Asiakastyytyväisyys esim.
 - Välitön asiakaspalaute
 - Asiakaskyselyt
 - Kehittäjäkahvilat asiakkaille ja järjestöille
 - Luodaan systemaattinen järjestelmä asiakaspalautteen käsittelylle
- Henkilöstötyytyväisyys
- Hoitoon pääsy
- Asiakaskäyntien määrä perusterveydenhuollossa
- Asiakkaiden lukumäärä
- Lähetemäärät erikoissairaanhoitoon

Ennaltaehkäisy ja terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

Yksilötasolla mielenterveyttä edistävät ja masennustilan kehittymisen vaaraa voivat vähentää esimerkiksi

- kokemus riittävän hyvistä ja merkitsevistä ihmissuhteista, sosiaalisesta tuesta ja osallisuudesta
- perheen ja läheisten hyvinvointi
- kokemus omasta kyvykkyydestä
- kohtalainen määrä liikuntaa
- riittävästä unesta huolehtiminen
- tupakoinnin välttäminen tai lopettaminen
- humalahakuisen juomisen ja alkoholin liikkakäytön välttäminen
- terveellinen ruokavalio
- mielekäs tekeminen
- työelämässä olevilla sopiva määrä työtä, työyhteisön toimivuus, esimiestuki ja varhaisen tuen käytännöt
- talous- ja velkaneuvonta

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen

- kulttuurihyvinvoinninpalvelut esim. Kulttuurilähete ja [Kaikukortti](#)
- liikuntaneuvonta esim. liikuntalähete

- osallisuuden tukeminen esim. [Hyvinvointilähete](#)
- [Lapset puheeksi menetelmä](#)
- psykososiaalinen tuki esim. kriisi- ja traumatilanteissa
 - [Uvja, erityisesti saamenkielisille](#)
- viranomaisyhteistyössä käytettävät mallit esim.
 - [Marak](#)
 - [Ankkuri](#)
- huolen puheeksi ottaminen

Työterveyshuollon ennaltaehkäisevä työ

- Työterveystarkastukset
- Määrävälein tehtävät kyselyt työntekijöille -> niiden perusteella kutsutaan terveystarkastukseen työkykyriskissä olevat ja yksi riskikartoitus on aina mielenterveysasiat
- Työpaikkakäynnit
- Yhteistyö työpaikkojen kanssa
- Työnohjaus
- Ryhmätoiminta

Mittarit ja seulat

- Positiivisen mielenterveyden mittari [Positiivinen mielenterveys - THL](#)
- Elämän laatu mittari

- [Kykyviisari](#)
- Oma Olon [Oirearviot](#)
- [Unettomuuskysely ISI](#) työterveyshuollossa
- Työuupumuskysely BBI-15 työterveyshuollossa
- [Saamenkieliset mittarit](#)
 - [saamenkielille käännettynä myös BDI21 \(sharepoint -kansio\)](#)
 - [saamenkielille käännettynä myös GDS15 \(sharepoint -kansio\)](#)

Henkilöillä, joilla jo ilmenee masennusoireita ja depressioon sairastumisen riski on suuri, masennustilan kehittymistä on mahdollista ehkäistä psykologisten interventioiden avulla. Tällaisia interventioita ovat

- mielialanhallintaryhmät (ns. depressiokoulut)
- ryhmämuotoiset kognitiivisbehavioraaliset tai interpersonaaliset lyhytterapiat
- omahoito-ohjelmat
 - [Ahdistuksen omahoito suomi](#)
 - [Masennuksen omahoito suomi](#)
 - [Masennuksen omahoito pohjoissaame](#)

- [Unettomuuden omahoito suomi](#)
- [Univalmennus \(omaolo.fi\)](#)

- Mielenterveyspotilaiden omaisten tulee saada riittävästi tietoa ja tukea
- Perhesosiaalityön palvelut, palveluohjaus- ja neuvonta

Kolmannen sektorin tuki

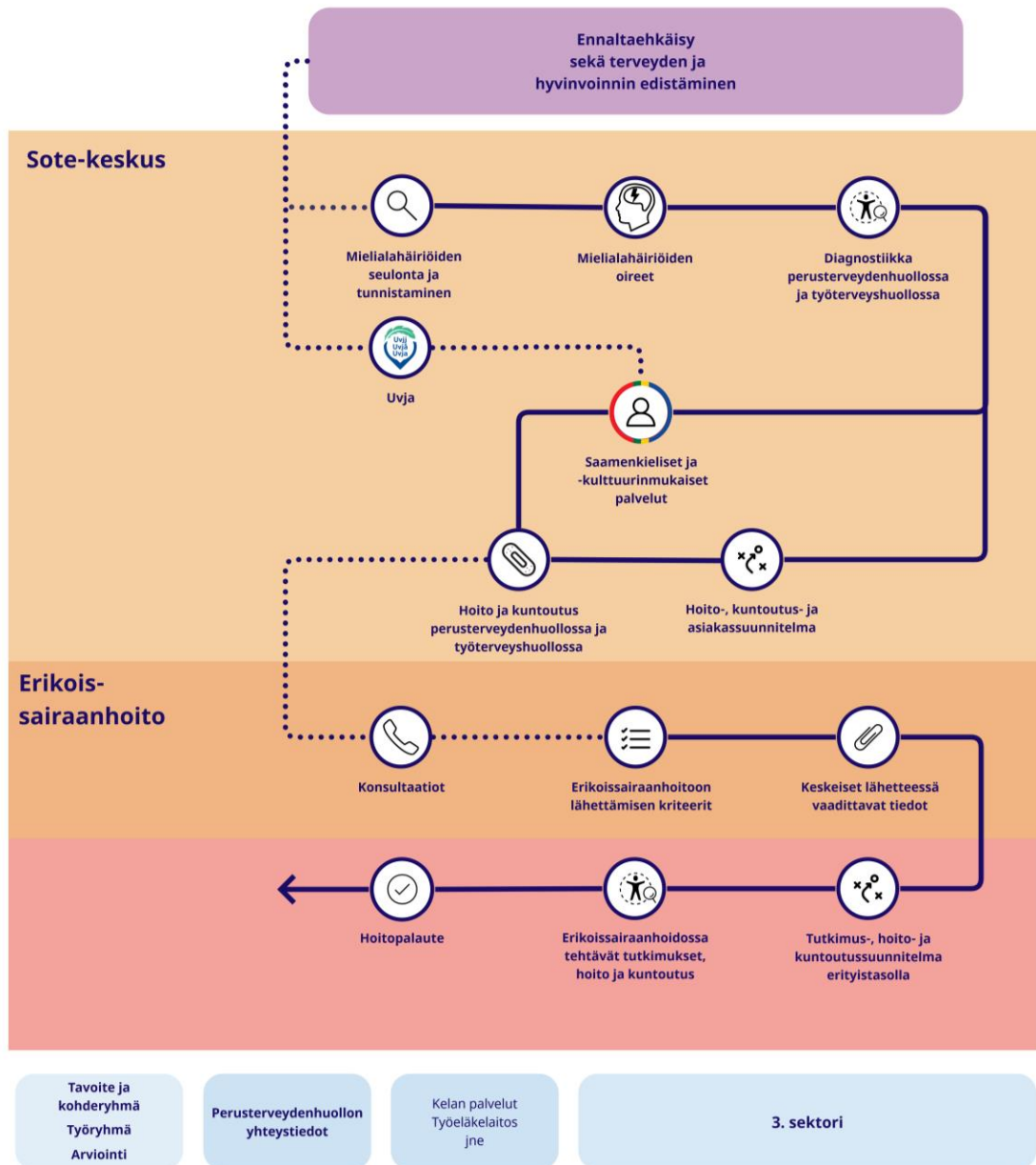
- Järjestöjen tarjoamasta [Lähellä.fi -palvelusta](#) löytyy merkityksellistä toimintaa, yhteisöllisyyttä, apua ja osallistumismahdollisuuksia
- Kokemusasiantuntijatoiminta
- Mielenterveyspotilaiden omaisille esim. Vertaistukiryhmät
- Seurakuntien tarjoamat palvelut

Tietoa ja tukea verkossa

- [Pages - Mielenterveystalo.fi](#)
- [MIELI ry](#)
- [Käypä hoito potilasversio](#)
- [Oiva - Harjoituksia mielen ja kehon hyvinvointiin \(oivamieli.fi\)](#)
- [Mielenterveyden keskusliitto MTKL.fi](#)

Mielialahäiriöiden seulonta ja tunnistaminen

- Seulonta kannattaa kohdentaa niihin, joilla depression esiintyvyys on todennäköisesti suuri. Näitä ryhmiä ovat muun muassa
 - Masentuneisuudesta tai ahdistuneisuudesta kärsivät
 - Aiemmin depression sairastaneet
 - Hiljattain synnyttäneet naiset
 - Somaattisista pitkäaikaissairauksista, kiputiloista tai unihäiriöistä kärsivät
 - Epäselvistä somaattisista oireista kärsivät
 - Paljon terveystarkastuksia käyttävät
 - Työstressistä tai työuupumuksesta kärsivät
 - Alkoholin riskikäyttäjät
 - Muista mielenterveyshäiriöistä, kuten ahdistuneisuus-, syömis- tai päihdehäiriöistä, kärsivät
- Itsemurhaa yrittäneet
- Työttömien terveystarkastukset
- Sosiaalisesti moniongelmaiset
- Mielenterveysongelmista kärsivien omaiset
- Depression seulontamenetelmät
 - Prime MD pikaseula
 - Oletko viimeisen kuukauden aikana usein ollut huolissasi tuntemastasi alakulosta, masentuneisuudesta tai toivottomuudesta?
 - Oletko viimeisen kuukauden aikana usein ollut huolissasi kokemastasi mielenkiinnon puutteesta tai haluttomuudesta?
- [BDI 21](#)
 - [saamenkielille käännettynä \(sharepoint -kansio\)](#)
- [PHQ9](#)
- [EPDS](#) Edinburgh Postnatal Depression Scale
- [GDS15](#) Geriatriinen seula yli 65-vuotialle
 - [saamenkielille käännettynä \(sharepoint -kansio\)](#)
- Depression seulonta ja tunnistaminen perusterveydenhuollossa [Depressio \(kaypahoito.fi\)](#)
- Tunnistaminen
 - [Tietoa masennuksesta](#)
 - Asiakkaan itse esiin tuomat oireet
 - Seulonnassa esiin tulleet oireet
- Läheisen esiin kautta tuleva huoli
- Laajat terveystarkastukset/työhöntulotarkastukset
- Sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto tai ilmoitus tuen tarpeen arvioimiseksi sekä kiireellinen ja kiireetön palvelutarpeen arviointi. Lastensuojelulain mukainen lastensuojeluilmoitus lapsesta. Palvelutarpeen arvioinnissa tarvittaessa monialaista työskentelyä.
- [Riskikartoitustyökalu](#)

Mielialahäiriöiden oireet

Masennus

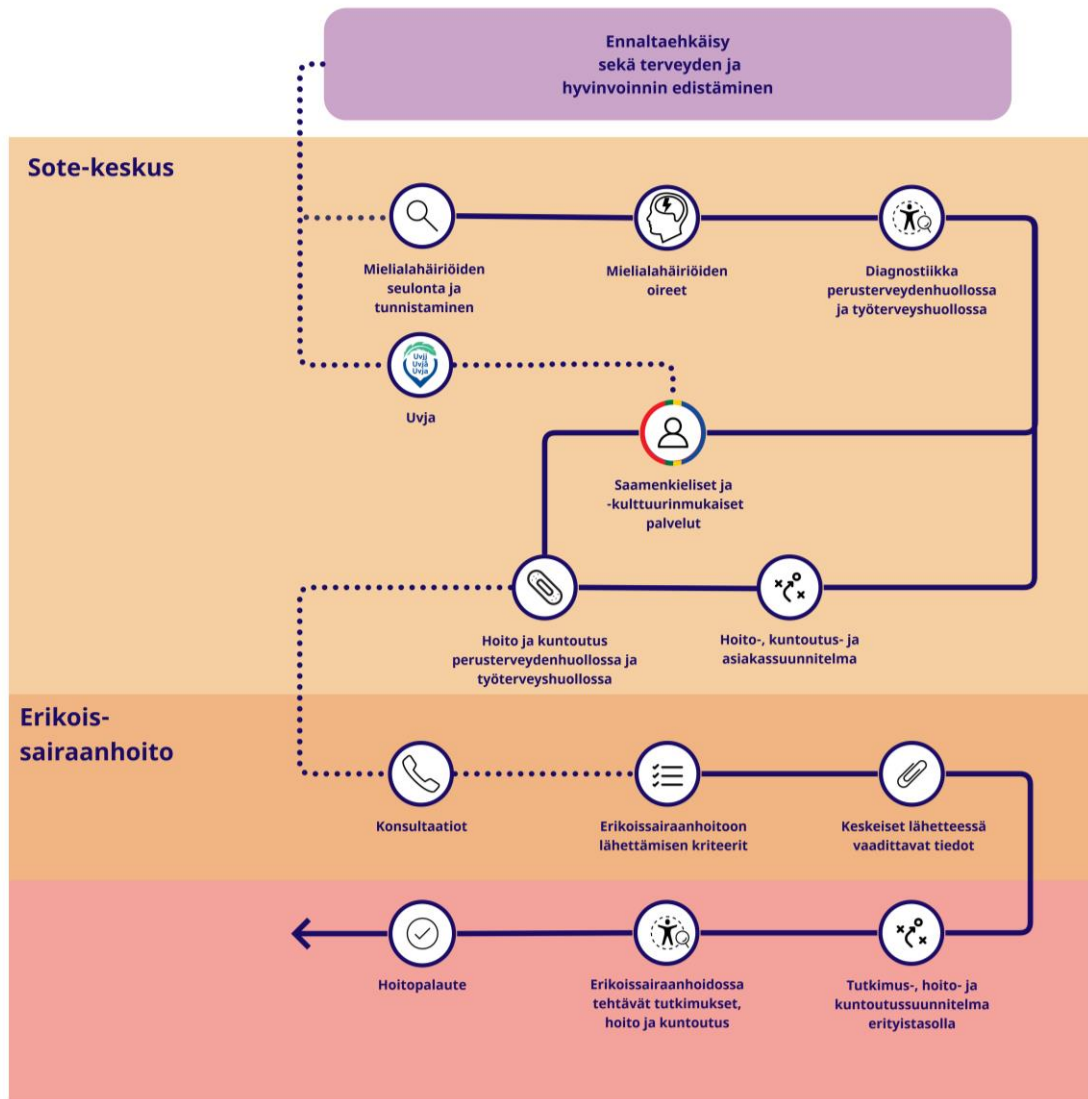
Masennuksen oireet

- pitkittynyt alakuloinen mieliala
- uupumus ja väsymys
- ärsyyntymisherkkyys
- toimintakyvyn lasku, aikaansaamattomuus
- kiinnostuksen puute asioihin, jotka ennen tuottivat mielihyvää
- itseluottamuksen väheneminen
- itsesyytösten lisääntyminen
- päätöksenteon vaikeus
- ruokahalun muutokset
- unihäiriöt (liikaunisuus, aamuyön heräily, vaikeus nukahtaa uudelleen)
- keskittymisvaikeudet
- selittämättömät fyysiset oireet (pänsärky, pahoinvointi, lihaskivut)
- toistuvat kuolemaan liittyvät ajatukset

(Hypo)mania

Kaksisuuntainen mielialahäiriö

- mieliala on kohonnut tai ärtyisä asianomaiselle poikkeuksellisella tavalla vähintään 4 päivän ajan
- toimeliaisuuden lisääntyminen tai fyysinen rauhattomuus
- puheliaisuuden lisääntyminen
- hajanaisuus tai keskittymisvaikeudet
- unen tarpeen väheneminen
- seksuaalinen halukkuuden lisääntyminen
- lievä rahojen tuhailu tai muu vastuuton käytös
- seurallisuuden tai tuttavallisuuden lisääntyminen

Tavoite ja kohderyhmä
Työryhmä
Arviointi

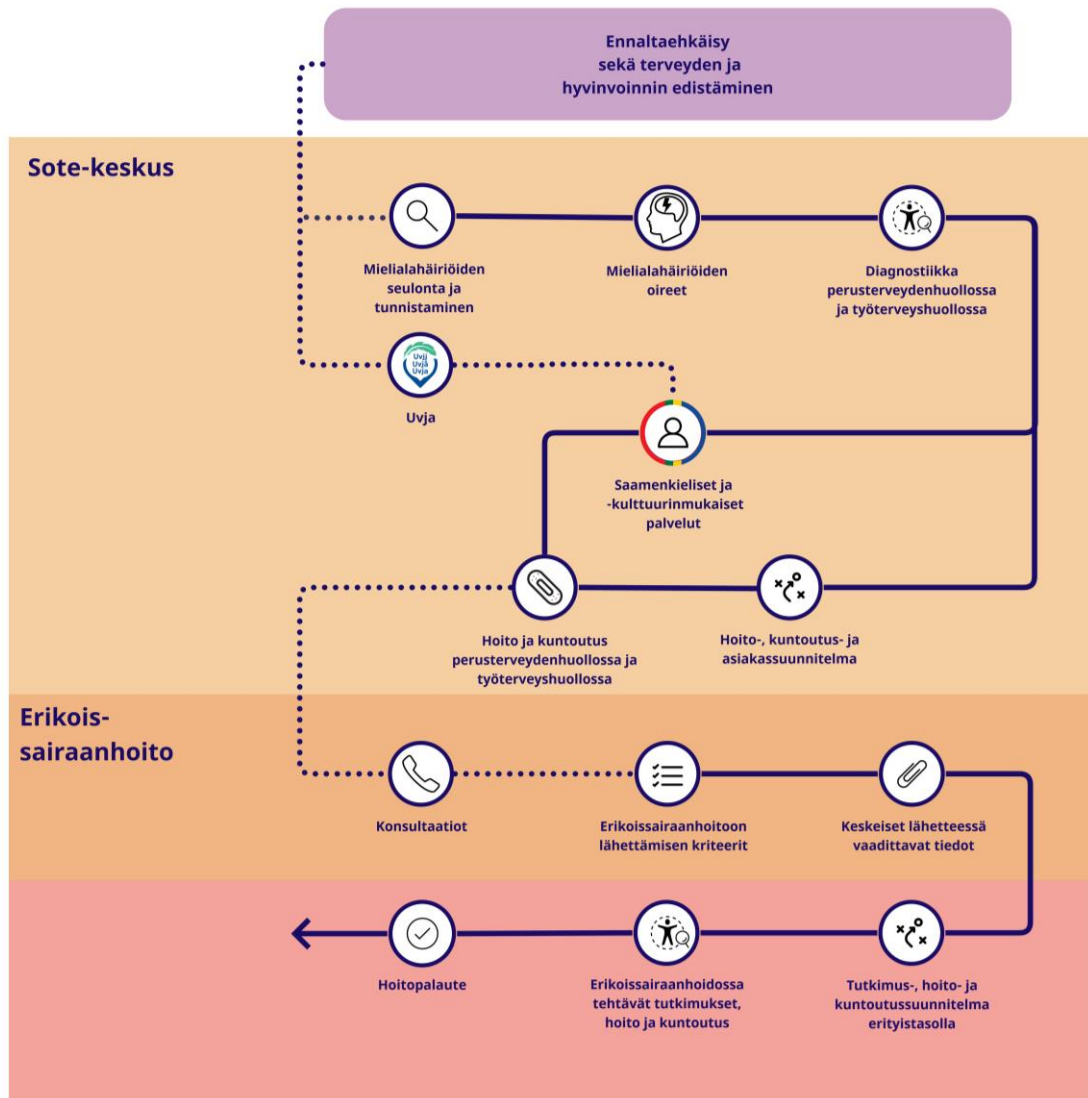
Perusterveydenhuollon
yhteystiedot

Kelan palvelut
Työeläkelaitos
jne

3. sektori

Diagnostiikka perusterveydenhuollossa ja työterveyshuollossa

- [Depressio](#)
- [Kaksisuuntainen](#)
- Tunnistaminen, vakavuuden arviointi, toimintakyvyn arviointi, itsetuhoisuuden arviointi
- Oiremittarit:
 - [BDI 21](#)
 - [saamenkielille käännettynä myös \(sharepoint -kansio\)](#)
 - [PHQ9](#)
 - [EPDS](#) synnytyksen jälkeinen masennus
 - [GDS15](#) Geriatrinen seula yli 65-vuotialle
 - [saamenkielille käännettynä myös \(sharepoint kansio\)](#)
- Ensimmäinen vai toistuva masennus
- Päihdehäiriöiden poissulku
 - [AUDIT](#)
 - [Saamenkielillä](#) (ehyt ry:n sivut)
 - tarvittaessa ohjaus A-klinikalle
- Erotusdiagnostiikka:
 - [Depressio \(kaypahoito.fi\)](#)
 - Muiden psykiatristen häiriöiden poissulku (erityisesti kaksisuuntainen mielialahäiriö)
 - [MDQ](#)
 - Somaattinen erotusdiagnostiikka
 - Tarpeen mukainen NEPSY kartoitus

Tavoite ja
kohderyhmä
Työryhmä
Arviointi

Perusterveydenhuollon
yhteystiedot

Kelan palvelut
Työeläkelaitos
jne

3. sektori

Uvja

Uvja

Uvjj – Uvjä – Uvja on saamelainen psykososiaalisen tuen yksikkö. Se tarjoaa saamelaiskulttuurin mukaisia ja saamenkielisiä mielenterveyspalveluita matalalla kynnyksellä – neuvoa, tukea ja kriisityötä omalla äidinkielellään (pohjoissaame, inarinsaame, koltansaame, suomi). Palvelu on maksutonta. Valtakunnalliseen palvelunumeroon voivat ottaa yhteyttä kaikki saamelaiset. Yksikkö on perustettu tukemaan saamelaisten ja Suomen valtion välistä totuus- ja sovintokomissiotyötä, mutta yhteyttä voi ottaa riippumatta siitä, osallistuuko totuus- ja sovintokomission kuulemisiin.

Leena Fofonoff

Puh. +358 40 660 7216

Lahja Eriksen

Puh. +358 40 650 3350

Kaarin West

Puh. +358 40 660 4459

Henna Lehtola

Puh. +358 40 663 8882

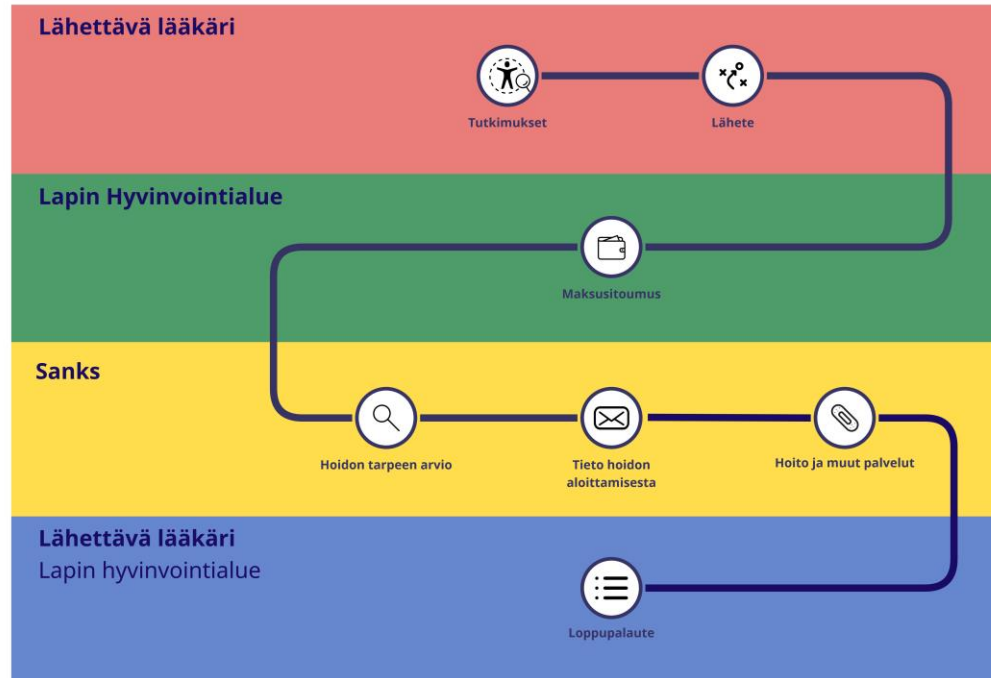
Puhelinpalvelu on käytössä kaikille saamelaisille

040 663 8882 Arkisin klo 8-16.

Kiireetön yhteydenotto lomake, [TULOSSA??](#)

Chat [TULOSSA?](#)

Saamenkieliset ja –kulttuurinmukaiset palvelut

Mielenterveystalo.fi - omahoito -ohjelmat saameksi

Masennuksen omahoito -ohjelma löytyy myös pohjoissaameksi. Kyseinen ohjelma on vahvalla alustalla. Tietosisältöä ei ole pystytty päivittämään uusimpaan mahdolliseen, mutta tämä on työstämässä.

Lähete SANKS -palveluihin

Lähtävä lääkäri tekee tarvittavat tutkimukset. Lääkäri sopii asiakkaan kanssa riittävästä hoidosta ja tuesta Suomessa lähetteen käsittelyn ajaksi. Tämä voi sisältää mt tai päihdehoidon kontaktin, tai jatkotapaamiset lähtävän lääkärin kanssa. SANKS tarjoaa palveluitaan aina pohjoissaameksi, tarvittaessa myös suomeksi.

Lapin Hyvinvointialue

Lähtävä lääkäri lähettää lähetteen Hyvinvointialueelle. Hyvinvointialue välittää lähetteen SANKS:lle.

SANKS arvio hoidosta ja hoidon aloitus

Lähetteen käsittelyaika vaihtelee kuukaudesta vuoteen, riippuen jonoista. SANKS ilmoittaa asiakkaalle päätöksestään hoidon osalta, ja kutsuu tarvittaessa jatkotutkimuksiin.

Hoitopalaute

Hoitopalaute tulee Norjaksi, lähtävä taho vastaa kääntämisestä. Hoitopalautteessa on ohjeet ja tiedot mm. lääkityksestä (hoitava lääkäri kirjoittaa Suomessa reseptin), hoidosta ja jatkotoimista jos ne toteutetaan kotipaikkakunnalla.

Linkejä:

[KELA saameksi](#)

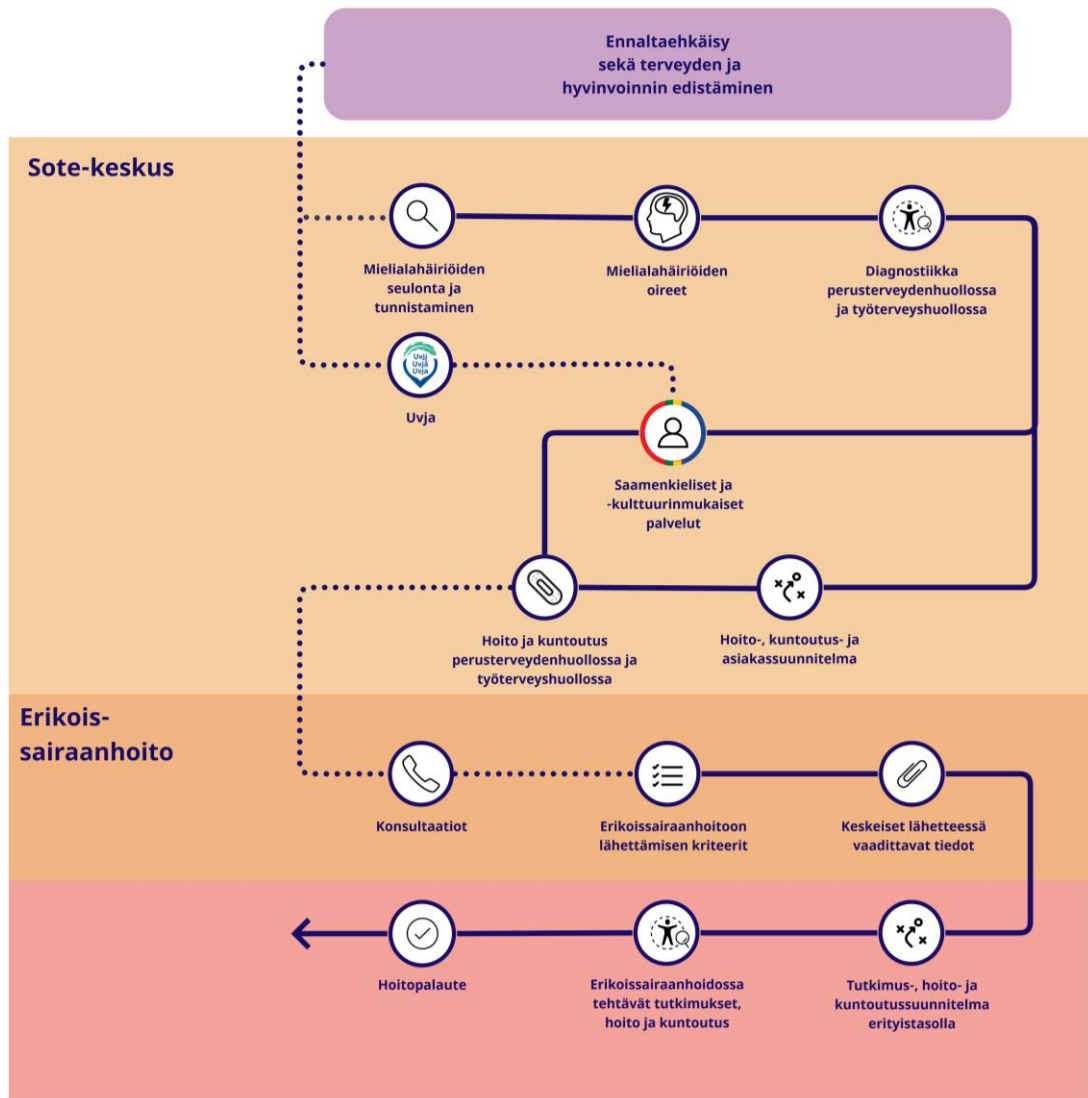
[EU-dearvašvuodadikšun.fi](#)

Diehtu dearvašvuohatabálvalusaid geavaheamis Suomas ja olgoriikkain

[EU-terveydenhoito.fi](#)

Tietoa terveystalujen käyttämisestä Suomessa ja ulkomailla

Tavoite ja
kohderyhmä
Työryhmä
Arviointi

Perusterveydenhuollon
yhteystiedot

Kelan palvelut
Työeläkelaitos
jne

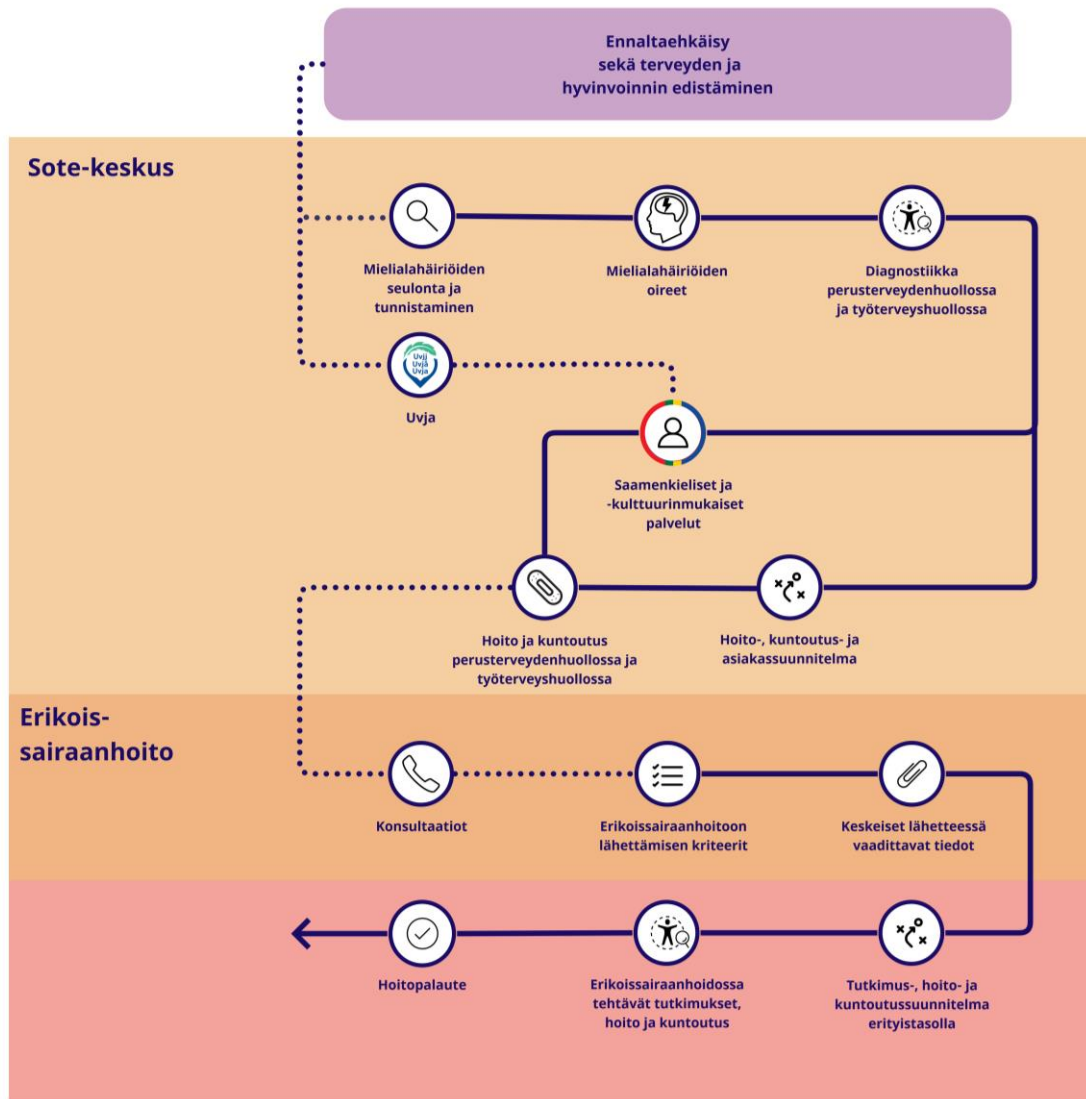
3. sektori

Hoito- kuntoutus- ja asiakassuunnitelma

- Hoitotoimenpiteiden koordinointi edellyttää yksilöllisen hoito- ja kuntoutussuunnitelman laatimista. Hyvin laadittu suunnitelma toimii työkaluna, jonka avulla voidaan suunnitella hoitoa ja kuntoutusta
- Suunnitelma laaditaan ensisijaisesti perusterveydenhuollossa tai työterveyshuollossa
 - Jos hoito- tai kuntoutussuunnitelma tehdään yhteistyössä, niin verkostotapaaminen olisi hyvä olla tiedon kulun varmistamiseksi ja työn jaon sopimiseksi.
- Vastuu hoito- ja kuntoutussuunnitelman laatimisesta kuuluu erikoissairaanhoidolle yhteistyössä perusterveydenhuollon kanssa, jos masennus on vakava, psykoositasoinen tai potilaalla on kaksisuuntainen mielialahäiriö.
- Hoito- ja kuntoutussuunnitelman vastuutaho vastaa myös kuntoutustarpeiden tunnistamisesta.
- Hoito- ja kuntoutussuunnitelmaan kirjataan
 - Suunnitellut hoitomuodot, tukitoimet ja kuntoutus
 - Toimintakyvyn kuvaus, miten näkyy arjessa ja vaikuttaa toimintakykyyn
 - Lääkehoito
 - Asetetut hoitotavoitteet
- [Turvasuunnitelma](#)
 - Seulat ja tutkimukset
 - Hoidon seuranta, aikataulu ja voimassaolo
 - Tieto sosiaalihuoltolain mukaisesta asiakassuunnitelmasta
 - Jatkohoito
 - Mahdolliset Kela-etuudet
 - Hoidon ja kuntoutuksen yhdyshenkilöt lääkäri, sairaanhoitaja, sosiaalityöntekijä
 - Läheis- ja ammattilaisverkosto
 - Järjestöjen tuesta tiedottaminen ja käyttö
- Sosiaalihuollossa on käytössä [sosiaalihuoltolain mukainen asiakassuunnitelma](#)
 - Tarkoituksena on tehdä monialainen suunnitelma, jossa sovitaan työskentelyn tavoitteista ja toimijoiden roolista.
- Hoito- kuntoutus- ja asiakassuunnitelma tulisi löytyä Kanta-arkistosta

Hoito ja kuntoutus perusterveydenhuollossa ja työterveyshuollossa

- hoito perustasolla: lievä ja keskivaikea masennus, erikoissairaanhoidosta perustasolle palautuvat pitkäaikaiset/toistuvat masennukset
- Psykoedukaatio:
 - Mielialahäiriöt
 - [F30-39 Mielialahäiriöt \(mielenterveystalo.fi\)](#)
 - [Miten hoitaa depressiota? \(kaypahoito.fi\)](#)
 - [Kaksisuuntainen mielialahäiriö - mielialojen vuoristorata \(kaypahoito.fi\)](#)
 - Psykoedukaatio asiakkaalle ja läheisille
- Ohjaus omahoito-ohjelmiin/ohjattu omahoito
- Sairasloman tarpeen arvio
- Hoidon tarpeen arviointi mielenterveyspalveluissa ja motivointi hoitoon
- Sosiaalipalveluiden, perhesosiaalityön ja lastensuojelun tarpeen arvio
 - [Sosiaalihuoltolain](#) mukainen palvelutarpeen arviointi
 - [Lastensuojelulain](#) mukainen lastensuojelun tarpeen selvittäminen
- Sosiaalipalveluiden, perhesosiaalityön ja lastensuojelun suunnitelmallinen työskentely
 - Monialainen yhteistyö
 - Sosiaalityö
 - Sosiaaliohjaus
 - Sosiaalinen kuntoutus
 - Kuntouttava työtoiminta
 - Välitystilipalvelu
 - Perhesosiaalityön ja lastensuojelun tukitoimet esim. tukiperhe
 - Asumisen palvelut
- Käynnit hoitajalla ja/tai lääkärillä tarpeen mukaisesti
 - Pitkäaikaisasiakkaille tapaaminen vähintään kerran vuodessa
- Esimerkkiä hoitomuodoista
 - [Nettiterapia Näin nettiterapia toimii](#)
- Masennus
 - Kaksisuuntainen mielialahäiriö
 - Unettomuus
- Motivoivan haastattelun malli
- Depressiokoulu
- Lyhytterapiat
- IPC
- Linity/ASSIP-interventio itsemurhaa yrittäneille
- KELA:n psykoterapiat
 - [Psykoterapiaan hakeutujan opas \(mielenterveystalo.fi\)](#)
 - [Mielenterveystalo: Psykoterapiakysely](#)
 - [Kelän saamenkieliset palvelut](#)
- lääkehoito
- tarvittaessa psykiatrin tai erikoissairaanhoidon konsultaatiomahdollisuus
- ohjaus kunnan liikuntapalveluihin ja kolmannen sektorin palveluihin
- Lisäksi työterveyshuollossa:
 - Työkyvyn arviointi ja työterveysneuvottelu
 - Työn muokkaus (laatu tai työaika)
 - Sairausloma
 - Osasairausloma
 - Kuntoutusmahdollisuudet: lääkinällinen, ammatillinen
 - Työpsykologin vastaanotto
 - Psykiatrin konsultaatio ja vastaanotto mahdollisuus
 - Osatyökykyisten työkyvyn tukeminen
 - Yhteistyö työpaikkojen kanssa
 - Asiakkaan siirtyessä pois työterveyshuollon asiakkuudesta perusterveydenhuollon asiakkaaksi tarpeen mukaisesti tiedon siirtäminen esim. Verkstopalaveri

Tavoite ja kohderyhmä
Työryhmä
Arviointi

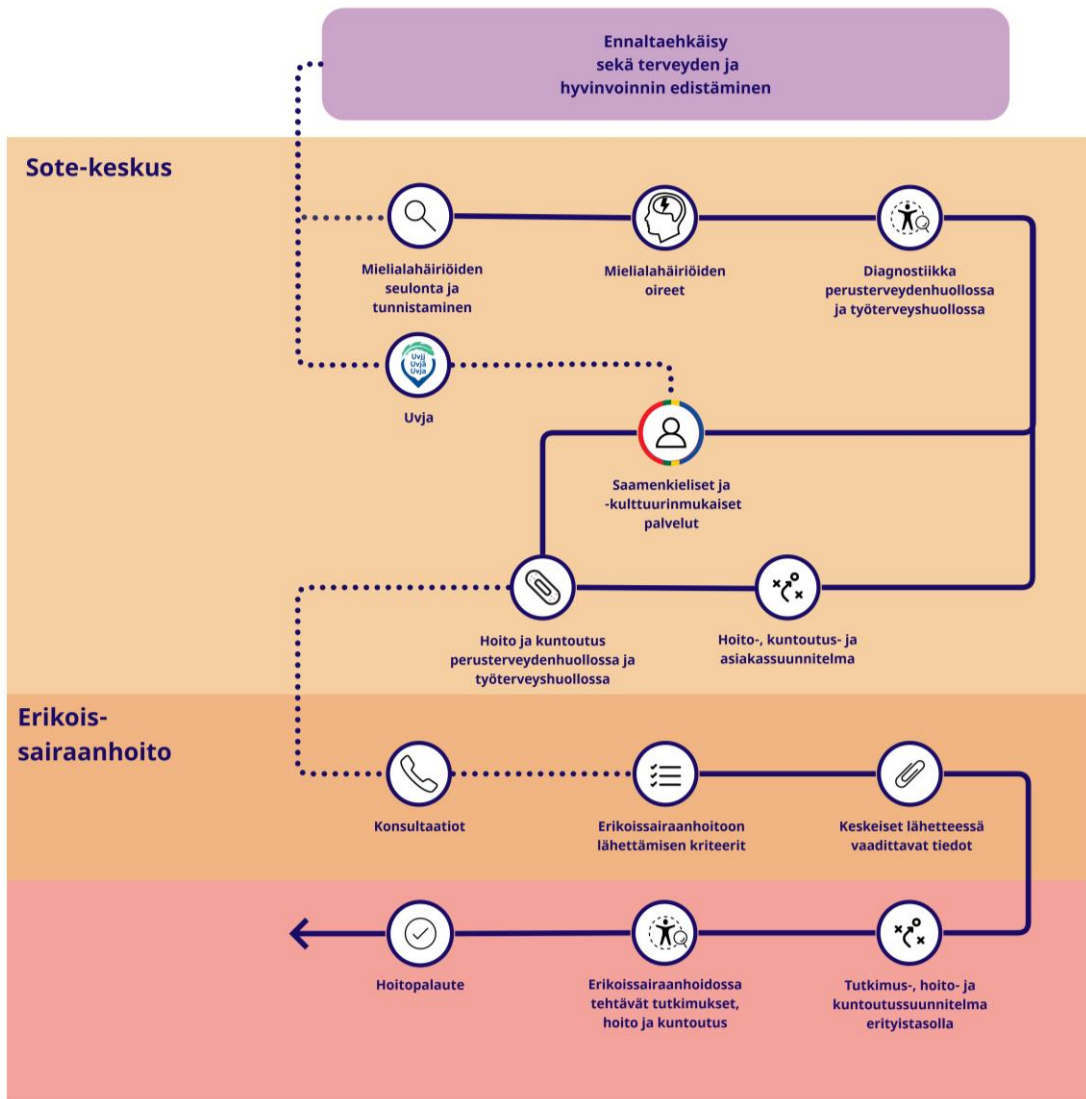
Perusterveydenhuollon yhteystiedot

Kelan palvelut
Työeläkelaitos
jne

3. sektori

Konsultaatiot

- Perustasolla:
 - Mielenterveyspäivystyksen ohjaus- ja neuvontapuhelin palvelee 24/7 numerossa 040-7158400 LKS:n alueella
- Perustasolla tulee olla säännöllinen psykiatrin konsultaatio ja vastaanotto mahdollisuus
- Mielenterveyspäivystyksen ohjaus- ja neuvontapuhelin palvelee 24/7 numerossa 040-7158400 LKS:n alueella
- Sosiaalipalveluiden ohjaus- ja neuvonta paikkakuntaakohtaisesti
- Sosiaalipäivystys: Sosiaalipäivystys hoitaa kiireelliset sosiaalipalvelutehtävät ympäri vuorokauden.
- Rovaniemellä järjestetään kuukausittain terveyskeskuslääkäreille suunnattu konsultaatiomeeting
- Muissa kunnissa käy säännöllisesti konsultoiva psykiatri
- Virka-aikana jokainen kunta vastaa omasta sosiaalipäivystyksestä. Päivystysten numerot löytyvät kuntien nettisivuilta.
- Erikoissairaanhoidosta:
 - Sähköinen konsultaatiopyyntö on ensisijainen
 - Päivystyksellisissä tilanteissa voi konsultoida erikoissairaanhoidon psykiatrian päivystäjää puh. 040-7025599
 - Virka-ajan ulkopuolella Lapin alueella toimii keskitetty päivystysnumero 040-7266965 (pois lukien Simon kunta)

Erikoissairaanhoitoon lähettämisen kriteerit

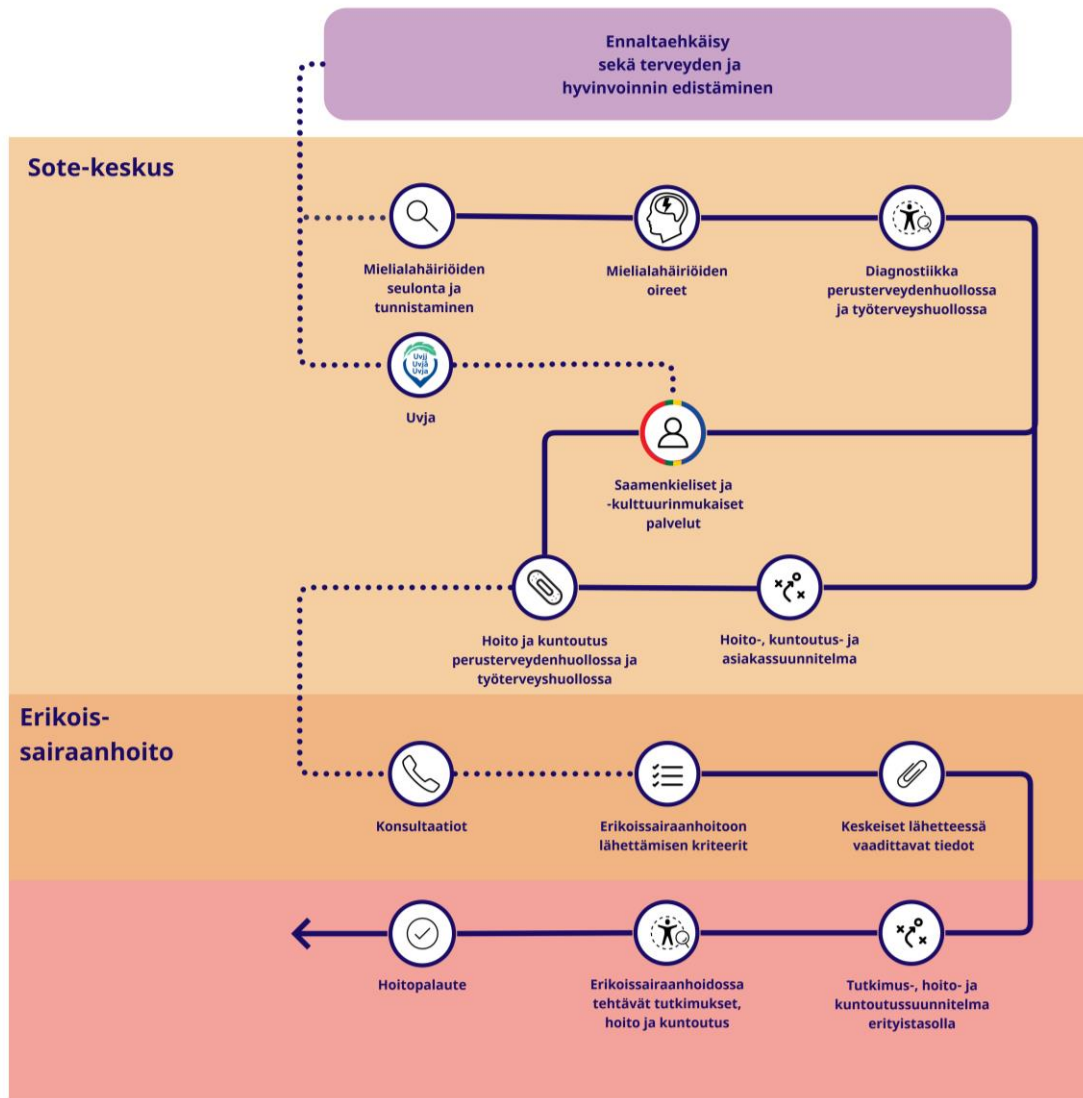
- Vaikea/hoitoresistentti masennus
- Psykoottinen masennus
- Epäily kaksisuuntaisesta mielialahäiriöstä
- Monihäiriöisyys (esimerkiksi persoonallisuushäiriöt, ahdistuneisuushäiriöt, pakko-oireiset häiriöt, päihdehäiriöt)
- Erotusdiagnostiikka (strukturoidut haastattelut, psykologin tutkimukset, kuvantamistutkimukset)
- Pitkittyvän opiskelu-/työkyvyttömyyden uhka
- Psykiatrin kannanottoa vaativat kuntoutustarpeen arviot kuten psykoterapia-arviot

Tavoite ja
kohderyhmä
Työryhmä
Arviointi

Perusterveydenhuollon
yhteystiedot

Kelan palvelut
Työeläkelaitos
jne

3. sektori

Tavoite ja kohderyhmä
Työryhmä
Arviointi

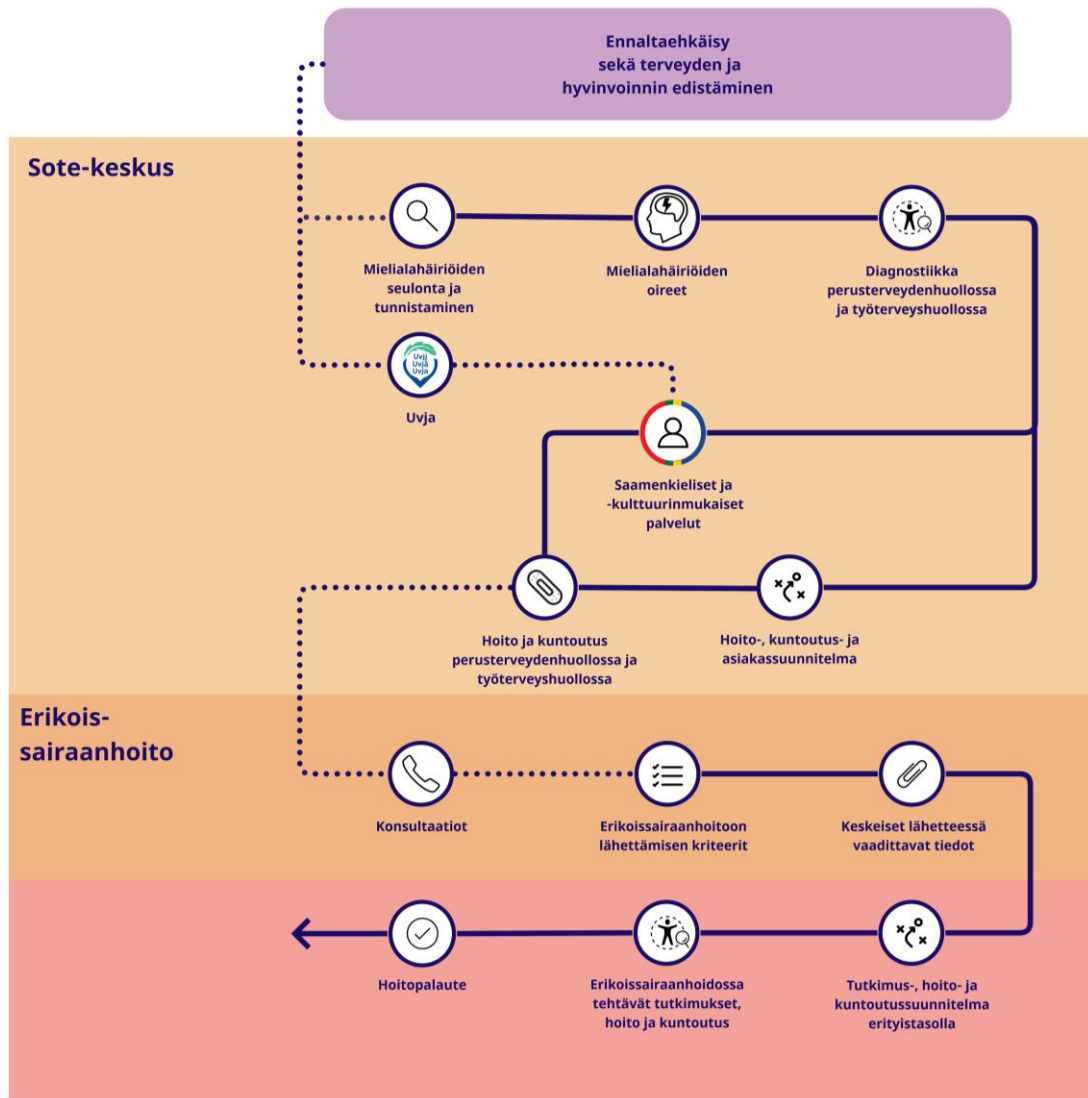
Perusterveydenhuollon yhteystiedot

Kelan palvelut
Työeläkelaitos
jne

3. sektori

Keskeiset läheteessä vaadittavat tiedot

- **Esitiedot**
- Yhteys henkilöiden tiedot (potilaan tiedot ja lähettävän tahon yhteys henkilön tiedot ja sosiaalipalveluiden oman työntekijän tiedot)
 - Potilaan tietoihin on tärkeää merkitä myös kulttuurinen ja kielellinen tausta (Lapissa erityisesti saamen kielet), aivan kuten mahdolliset kognitiiviset tai fyysiset erityisyydet. Potilaan kulttuurisella ja kielellisellä taustalla on suuri painoarvo mielenterveystyössä.
- -> tulkkaustarve: tiedoilla merkitystä asiakkaan ymmärretyksi tulemisen osalta, sekä jatkon hoidon ja tutkimusten suunnittelun osalta. Vrt. Kielellinen tulkki, kulttuuritulkki, viittomakielentulkki, omainen tulkkinä jne.
 - HOX! Saamenkielisen asiakkaan kohdalla ensisijaisesti ohjaus saamenkieliselle työntekijälle (Uvja), tulkkaus ja kulttuuri tulkkaus toissijainen vaihtoehto.
- Somaattinen, neurologinen ja psykiatrinen anamneesi ja status
 - Psykkiset oireet, niiden alkaminen, kesto ja kulku
 - Toimintakyky, työkyky
 - Päihteiden käyttö
- Kokonaistilanne, kuormitustekijät, omaiset/läheiset
- **Toteutuneet hoidot, kuntoutukset ja palvelut**
 - Terapeuttiset interventiot
 - Lääkitys
 - Sosiaalinen, lääkinnällinen ja ammatillinen kuntoutus
 - Sosiaalipalveluiden asiakkuus
 - Potilaan oma motivaatio ja halukkuus sitoutua hoitoihin
- **Tutkimustulokset**
 - Oireseulat
 - Laboratoriotutkimukset
 - Mahdolliset psykologin ja muut tutkimukset
 - Kuvantamistutkimukset
- **Kysymyksen asettelu**
 - Mitä erikoissairaanhoidolta odotetaan?
 - Kiireellisyys
 - Lähettävän tahon yhteistyö ja mahdollisuudet osallistua jatkohoitoon

Tutkimus-, hoito- ja kuntoutussuunnitelma erityistasolla

- **Diagnostiikka ja erotusdiagnostiikka**
- **Hoito- ja kuntoutussuunnitelma**
 - Hoidon ja kuntoutuksen tavoite – remissio, osittainen remissio, elämänlaadun turvaaminen, positiivinen mielenterveys ja asiakkaan voimavarat ja vahvuudet
 - Hoito
 - Lääkehoito
 - Psykososiaalinen hoito
 - Kuntoutus
 - Harkinnanvarainen kuntoutus
 - Kuntoutuspsykoterapia
 - Vaativa lääkinnällinen kuntoutus
 - Sosiaalinen kuntoutus
 - Ammatillinen kuntoutus

Tavoite ja
kohderyhmä
Työryhmä
Arviointi

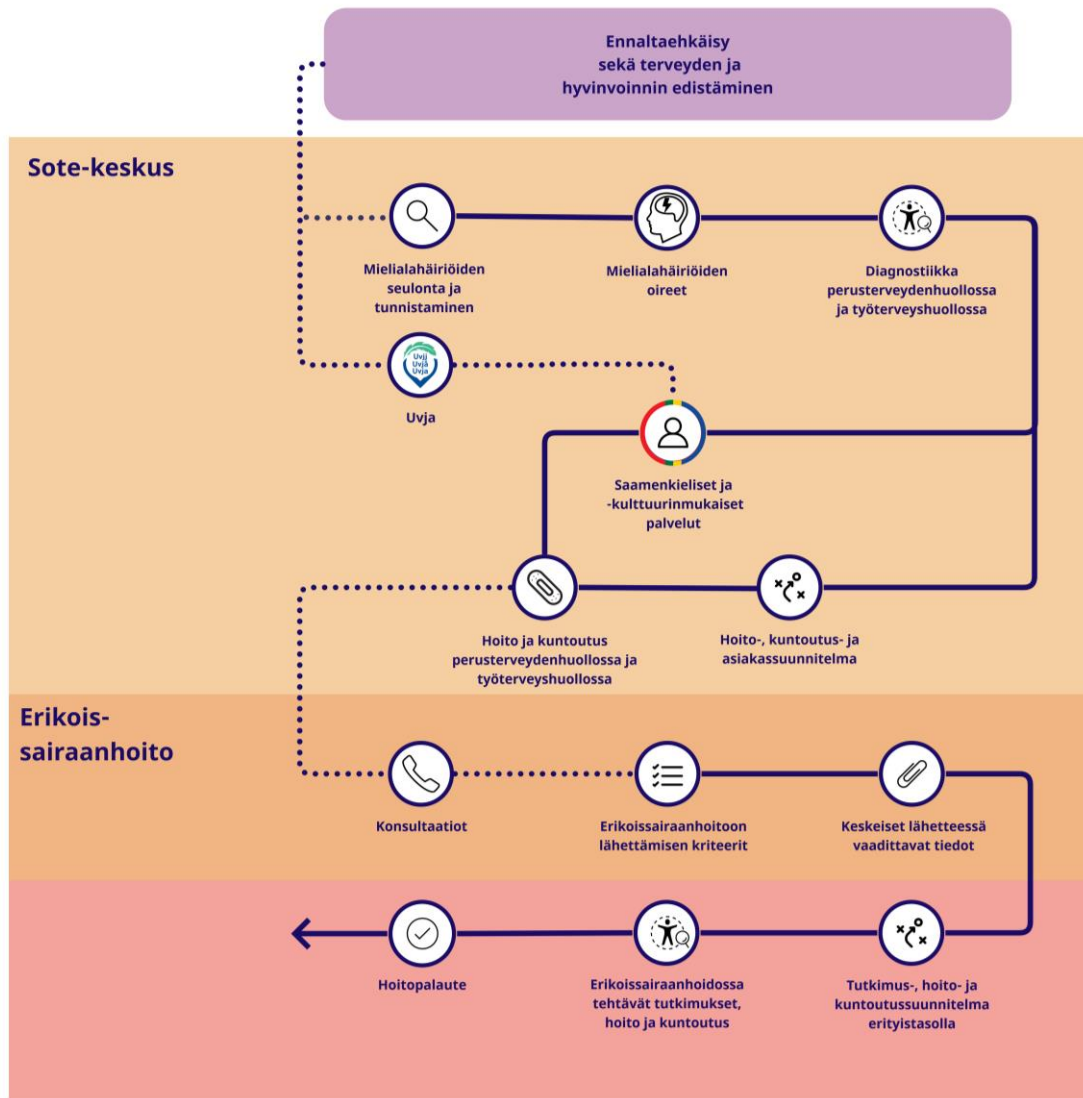
Perusterveydenhuollon
yhteystiedot

Kelan palvelut
Työeläkelaitos
jne

3. sektori

Erikoissairaanhoidossa tehtävät tutkimukset, hoito ja kuntoutus

- **Erikoissairaanhoidossa tulee tehdä monialaista yhteistyötä esim. perusterveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden kanssa**
- **LKS Psykiatrinen avohoito**
 - **Psykiatrian akuutti- ja konsultaatiopoliklinikka**
 - **Akuuttipsykiatrinen työryhmä**
 - Mielenterveyspäivystys
 - Päivystyksellinen ja kiireellinen hoidon tarpeen arvio ja hoito
 - Itsemurhavaara
 - Turvasuunnitelma
 - Linity/ASSIP-interventio itsemurhaa yrittäneille
 - Psykoottistasoinen oireilu
 - Asepalvelusta suorittavan psykiatrinen arvio
 - **Yleissairaalapsykiatrinen työryhmä**
 - Yleissairaalapsykiatriset konsultaatiot
 - Somatopsykiatrisesti tai psykosomaattisesti oireilevat potilaat
 - Vanhuspsykiatriset konsultaatiot
 - Ikääntyneen potilaan vaikea tai psykoottistasoinen mielialaoireilu
 - Erotusdiagnostiikka (muistisairaudet)
 - Päihdepsykiatriset konsultaatiot
 - **Psykiatrian poliklinikka**
 - **Erotusdiagnostiikka**
 - Strukturoidut haastattelut, (neuro)psykologiset tutkimukset
 - **Moniammatilliset työ- ja toimintakyvyn arviot**
 - Psykologi, toimintaterapeutti, fysioterapeutti, sosiaalityöntekijä
 - **Psykoosityöryhmä**
 - Psykoottistasoisten mielialahäiriöiden hoito
 - **Mielialatyöryhmä**
 - Tavoitteelliset psykoterapeuttiset ja muut psykososiaaliset hoitointerventiot (enintään 2 vuotta)
 - **IPS-työhönvalmennus**
- **LKS Psykiatrinen osastohoito**
 - Tahdosta riippumaton hoito
 - Psykoottinen masennus
 - Itsemurhavaarassa olevan potilaan hoito
 - Vaativa, osastoseurantaa edellyttävä erotusdiagnostiikka (esimerkiksi kaksoisdiagnoosipotilaat)
 - Neuromodulaatiohoidot (ECT, esketamiini, rTMS, tDCS), myös polikliiniset

Tavoite ja kohderyhmä
Työryhmä
Arviointi

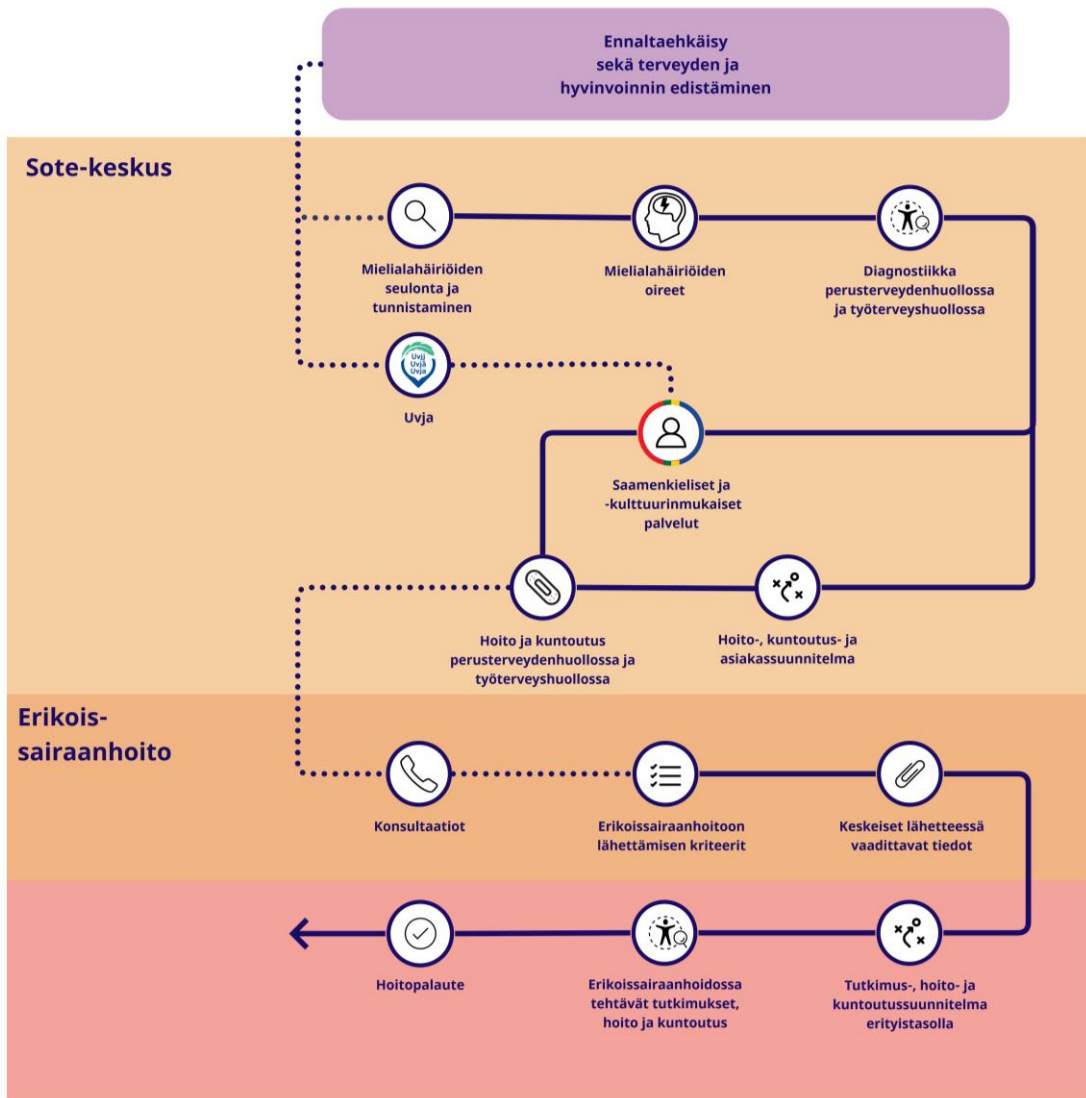
Perusterveydenhuollon yhteystiedot

Kelan palvelut
Työeläkelaitos
jne

3. sektori

Hoitoplaute

- Diagnoosi(t)
- Hoito- ja kuntoutussuunnitelma
- Kirjaus hoidon päättymisestä erikoissairaanhoidossa ja jatkohoitosopimus
- Seurantaohjeet (lääkehoito, psykoterapian jatkolausunnot, työkyky)
- Tilanteet, joissa suositellaan uutta konsultaatiota/lähetettä
- **Jakelu**
 - Perusterveydenhuolto/työterveyshuolto
 - Mikäli asiakkaalla on sosiaalihuollon asiakkuus, niin asiakkaan luvalla tiedon jakelu sosiaalipalveluihin

Perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhteystiedot

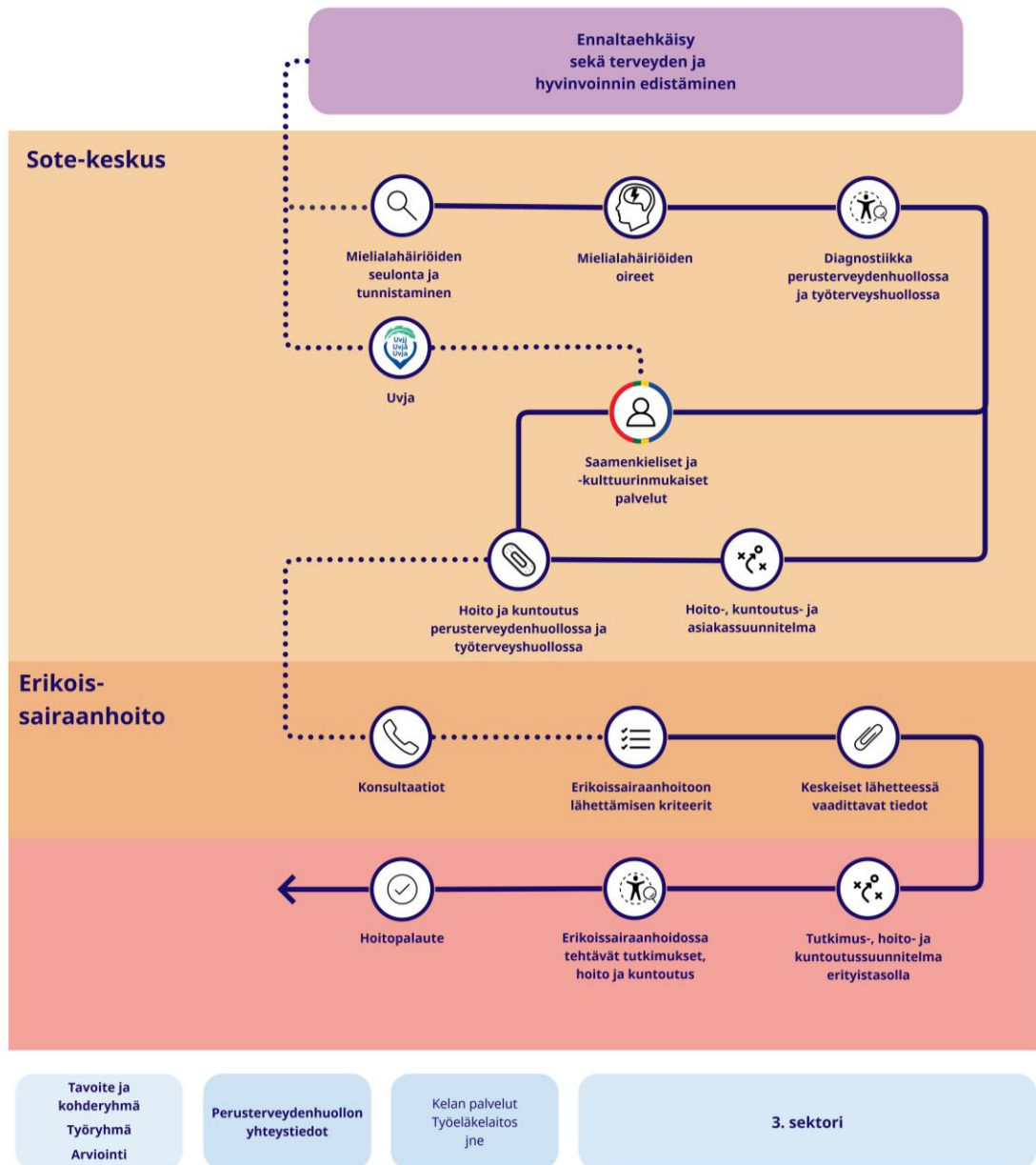
- [Terveysasemat](#)
- [Opiskeluterveydenhuolto ja opiskeluhoito](#)
- [Mielenterveyspalvelut](#)
- [Päihde- ja riippuvuuspalvelut](#)
- [Sosiaalipalvelut](#)

Tavoite ja kohderyhmä
Työryhmä
Arviointi

Perusterveydenhuollon yhteystiedot

Kelan palvelut
Työeläkelaitos
jne

3. sektori

Kelan, TE-hallinnon ja työeläkelaitoksen palvelut

[Kelan etuudet masennuspotilaille](#)

[Nuottivalmennus](#)

[Oras-kurssi](#)

[Silmu kurssi](#)

[Verso kurssi](#)

[ITU kurssi](#)

KELA:n saamenkieliset palvelut [Váldde gáiddusoktavuoda](#) | [Davvisámegiella](#) | [Kela](#)

- [Kelan pohjoissaamenkieliset palvelut](#)
- [Kelan inarin saamenkieliset palvelut](#)
- [Kelan koltan saamenkieliset palvelut](#)

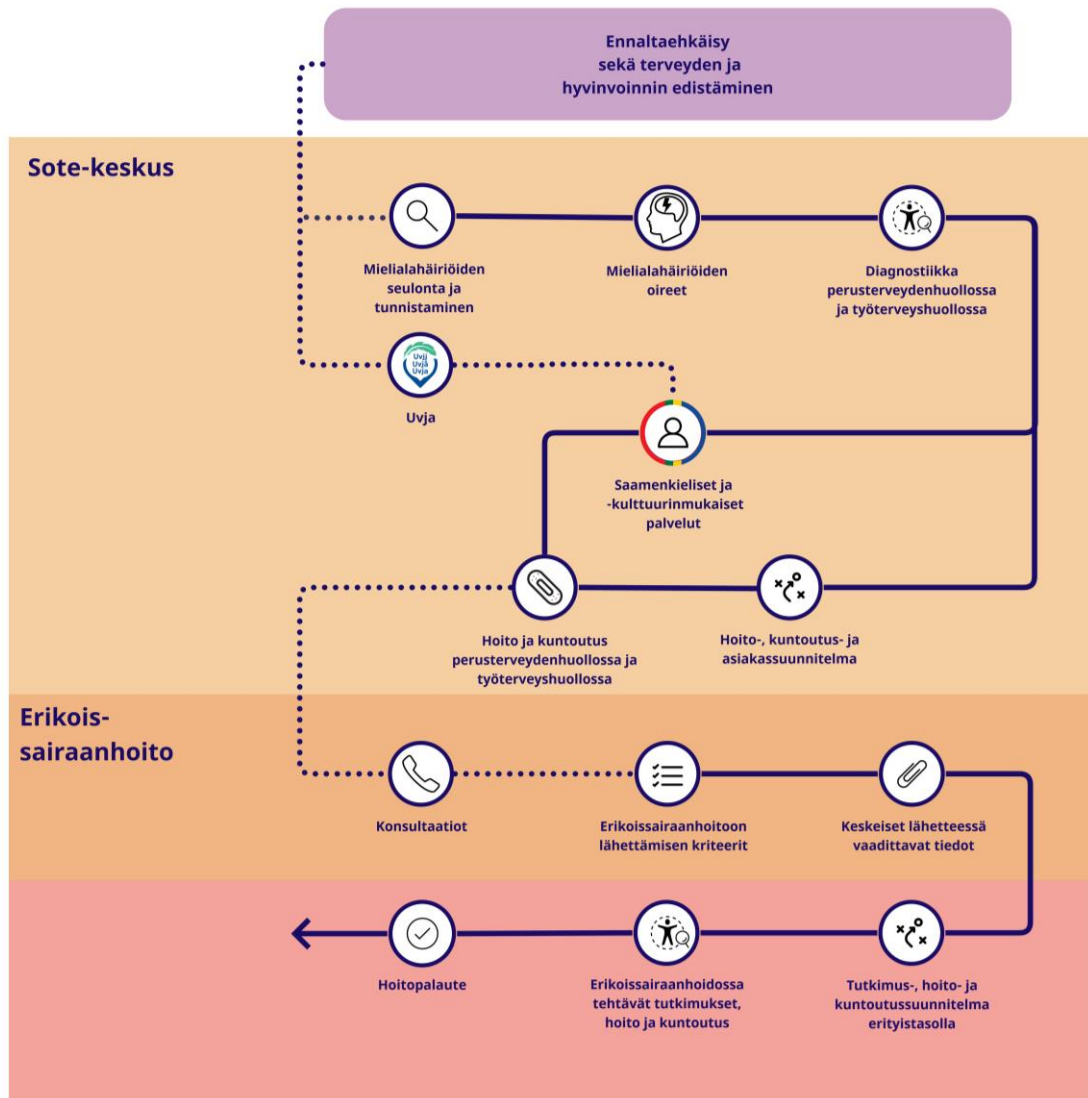
TE- hallinnon palvelut

<https://www.te-palvelut.fi/tyonhakijalle/tukea-tyollistymiseen>

Työeläkelaitoksen palvelut

[Työeläkekuntoutus](#)

[Kuntoutus – reitti takaisin työelämään](#)

Tavoite ja kohderyhmä
Työryhmä
Arviointi

Perusterveydenhuollon yhteystiedot

Kelan palvelut
Työeläkelaitos
jne

3. sektori

3. sektori

- [Lähellä.fi](https://www.lahella.fi) on valtakunnallisesti ja alueellisesti toimiva helppokäyttöinen verkkopalvelu, jonka avulla ihminen löytää merkityksellistä toimintaa, yhteisöllisyyttä, apua ja osallistumismahdollisuuksia. Palvelu kokoaa järjestöjen ja yhteisöjen tuen, toiminnan ja tapahtumat yhteen osoitteeseen, sekä edistää kansalaistoiminnan näkyvyyttä Suomessa
- Seurakuntien tarjoama tuki